

Leto XXI.

TRGOVSKI LIST

Številka 36.

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din, za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din; za inozemstvo: 210 din. — Plačila in toži se v Ljubljani.

Casopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici 23. — Rokopisov ne vračamo. — Račun pri pošti. Hranilnica v Ljubljani št. 11.953. — Tel. št. 25-52.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, ponedeljek 28. marca 1938

Cena posamezni številki din 1'50

Napad na združenja

Dosledno in odločno vodijo trgovska in obrtniška združenja boj proti navalu tujega kapitala. Čeprav v tem boju združenja še niso dosegla odločilne zmage, vendar pa so prodiranje tujega kapitala znatno otežkočila in dosegla tudi znatne uspehe. Tuji kapital se tudi dobro zaveda, da so njegov najnevarnejši nasprotnik baš trgovska in obrtniška združenja. Zato je skušal že več ko enkrat razbiti slogo med trgovci in obrtniki ter oslabiti njih združenja. Dosledaj pa so bili vsi ti poskusi brezuspešni in bili so zaman zlasti zato, ker je članstvo pri trgovskih in obrtniških združenjih obvezno, da ta v resnici reprezentirajo vse trgovce in obrtnike ter imajo zato tudi veliko moralno in materialno moč, da morejo z uspehom braniti svoje stališče. Nič čudnega zato, če si je tuji kapital vzel na piko baš obveznost članstva pri trgovskih in obrtniških združenjih in če propagira, da morajo ta postati zopet svobodna. Ni prvič, da se beseda svoboda izrablja v nelepe namene.

Se manj čudno pa je, če je obveznost članstva zlasti napoti listu, ki javno brani koristi »Bate« in »Ta-Tec«, dveh velikih podjetij tujega kapitala. Zato smo morali že enkrat odločno nastopiti proti »Narodnemu blagostanju«, ko je zahtevalo, da se obveznost članstva pri trg. in obrtniških združenjih odpravi. Sedaj je smatralo »Nar. blagostanje« znova za potrebno, da nastopi proti trgovstvu in obrtništvu in da zahteva odpravo prisilnosti teh združenj.

»Nar. blagostanje« seveda dobro ve, da ne more te svoje zahteve podpreti z nobenimi prepričujočimi dokazi in zato skuša s političnimi razlogi dopovedati režimu, kako škodljiva je zanj določba, da je članstvo pri združenjih obvezno. Pravi, da je nastala ta določba le zato, ker so hoteli prejšnji režim uvести korporativni sistem, ki se nujno naslanja na stanovske organizacije. Zato je prišla v obrtni zakon določba o obveznem članstvu pri trgovskih in obrtniških združenjih, da bi ta bila močna in s tem tudi korporativni sistem, ki se na nje naslanja. Toda ideja o korporativnem sistemu je padla in politične akcije so že znova prešle na politične stranke. Zato pa je po mnenju »N. bl.« tudi padel razlog za obveznost članstva pri združenjih.

Toda »N. bl.« zna še s »težjimi« argumenti plašiti režim pred obveznimi združenji. Pravi namreč, da so združenja nujno prešla na politično pot in zaradi svojih zahtev, ki da jih zlasti podpira opozicija, tudi v opozicionalni tabor. Združenja da so postala močan politični faktor, ki ga mora v svojo oblast dobiti tudi vsak politični spekulant. V proračunski razpravi da se je moglo videti, kako da so opozicionalni govorniki izkoriščali zahteve združenj. Samo malo še manjka, pa bo »N. bl.« poklicalo v svoji borbi proti združenjem še policijo na pomoč.

Spekulacija »Narod. blagostanja«, da naslika prisilna združenja kot tvorbo prejšnjih režimov, je morda na oko dobra, v resnici pa je samo dokaz velike ignorance in nelepih namenov. Kajti misel o prisilnosti trgovskih in obrtniških združenj je mnogo starejša kakor

pa ideja o moderni korporativni državi. Že pred vojno so zahtevali trgovci, da se uvede obveznost članstva pri združenjih in v starih časih je bila ta obveznost tudi v vseh cehih dosledno izvedena. Saj sploh nihče ni mogel opravljati obrta, če ni bil včlanjen v dotičnem cehu.

Tudi po vojni je misel o nujnosti obveznega članstva pri združenjih takoj oživila, ker so trgovci in obrtniki spoznali, da morejo nekaj doseči in z uspehom braniti svoje interese le, če so združeni. Od tega spoznanja pa do zahteve po prisilnosti združenj pa je bil le kratek korak. Zato je prazna izmišljotina, da so prisilna združenja nastala iz kakšnih političnih raz-

logov. Nasprotno so nastala zato, se dostikrat uprave menjale. Seveda pa tudi čisto gospodarska in socialna vprašanja prehajajo na politično polje, ker pač nobeno javno vprašanje ni popolnoma nepolitično. Kljub temu pa je ostalo delovanje združenj vedno nepolitično, ker bi drugače združenja sploh izgubila eksistenčno možnost in pravico. Sicer pa si naj zapomni »Nar. blagostanje«, da pri nas oblasti tudi nikdar ne bi trpele, da bi združenja zlorabila svoje pozicije in prednosti prisilnosti članstva. Združenje, ki bi v tem oziru prekoračilo svoj delokrog, bi hitro dobilo komisarija, njegova uprava pa bi bila razpuščena. Čisto naivna je skrb »Nar. blag.«, da oblasti ne bi znale varovati svojih interesov.

Politični argument je jedro vseh izvajanj »Nar. blag.« za odpravo obveznosti članstva pri združenjih. Zato smo se tudi bavili le s tem »argumentom«, zlasti še, ker so vsi drugi tako neresni in tako za lase privlečeni, da že s tem odkrivajo, kaj je prava tendenca vsega članka »Nar. blagostanja«.

Znova konstatiramo samo še, da se je »Nar. blag.« tudi glede obveznosti članstva pri združenjih našlo na isti črti z interesi tujega velekapitala in da je znova dokazalo svoje neprijateljstvo do domačih trgovcev in obrtnikov. Ali res misli »Nar. blag.«, da mu bo v ponos in čast, če bodo morali videti nacionalni trgovci in obrtniki v njem svojega neprijatelja št. 1?

Ljubljana in tujski promet

Velika tujsko-prometna anketa na magistratu

Za četrtek popoldne je sklical ljubljanski župan dr. Adlešič veliko anketo, kako dvigniti tujski promet v Ljubljani, da bo postala slovenska prestolnica tudi tujsko-prometno središče. Vse povabljenе organizacije so se vabilu ljubljanskega župana polnoštevilno odzvale ter podale na anketo celo vrsto iniciativnih predlogov, da je bila anketa v resnici pozitivna in da bo prav gotovo rodila tudi lepe uspehe. Predvsem pa moramo s posebnim zadoščanjem omeniti, da moremo računati s tem, da se bo že letos začela na velesjemu graditi velika dvorana, ki bo 3 in polkrat večja od unionske. Več let že neprestano naglašamo nujno

potrebo takšne dvorane in v veliko zadoščanje nam je, da je ta predlog »Trgovskega lista« danes pred realizacijo. Želeli bi le, da bi se upošteval tudi predlog upravitelja Narodnega gledališča Otona Župančiča, da bi imela nova dvorana tudi oder in da bi bile s tem v dvorani mogoče tudi velike gledališke predstave. Če se že začne zidati velika dvorana, potem naj se sezida tako, da bo za desetletja ustrezala potrebam Ljubljane. Bilo bi napačno, če bi zaradi prevelikega varčevanja dobili dvorano, ki bi le polovico ustrezala svojim namenom.

Anketo je otvoril

župan dr. Adlešič

z daljšim programatičnim govorom, iz katerega posnemamo:

Turistični odbor za mesto Ljubljano je na svoji seji dne 20. januarja 1938. sklenil, da bi se v Ljubljani začele zopet prirejati večje prireditve, ki ne bi zahtevale prevelikih investicij, a bi vendar bile privlačne. Te prireditve naj bi imele zlasti slovenski in jugoslovanski ter sploh slovanski značaj. Prirejale bi se s sodelovanjem naših kulturnih, prometnih, in gospodarskih organizacij. Danes Ljubljana v resnici trpi na tem, da ima premalo prireditev, vendar pa je mestna občina v tem pogledu že mnogo storila.

Najvažnejša ljubljanska tujsko-prometna ustanova je leta 1921. ustanovljen Ljubljanski velesjem. Stalno ima po dve veliki prireditvi na leto: vzorčni velesjem spomladaj ter posebne kulturne, ali gospodarske razstave v jeseni. Poleg čisto gospodarskega pomena ima velesjem tudi velik tujsko-prometni pomen. Od drugih velikih prireditev, ki so bile zadnja leta v Ljubljani, je omeniti »Kraljevi teden« ob odkritju spomenika kralja Petra.

Pod vodstvom bivšega podžupana Jarca se je priredil velik monstre-koncert godbe na pihala, sledile so velike gled. prireditve na prostem, priredil se je velik festival slovanskih plesov, ki je bil mogočna slovanska manifestacija. Od velikih prireditev je omeniti še vsesokolski zlet leta 1933. in evharistični kongres leta 1935.

Leta 1936. je sprožila beljaška občina predlog, da bi Slovenija,

Koroška in Goriška vsako leto priredile v Beljaku velike skupne prireditve pod naslovom: Slavnost treh dežel (Dreiländerwoche). Določil se je tudi podoben program teh slavnosti, vendar je stvar padla v vodo, ker se italijanski krogi niso zanimali za te prireditve, mi pa tudi nismo mogli pristati na to, da bi bile te prireditve le v Beljaku, temveč smo zahtevali, da bi bile menjaje se v Ljubljani, Beljaku in Gorici. Zaradi koroških Slovencev, da bi njih nacionalno zavest utrdili smo sicer bili pripravljeni pomagati, da se ta zamisel uresniči.

Načrt dirigenta Nika štritofa

Isto leto je predložil dirigent ljubljanske opere Niko štritof na široko zasnovan načrt, kako bi postala Ljubljana pravo mednarodno festivalsko mesto. (O tem načrtu je »Trgovski list« že poročal. Op. ured.) V svojem načrtu je zlasti poudaril naslednje misli:

V Evropi imamo dve izraziti festivalski mesti Salzburg in Bayreuth, ki pa gojita le nemško glasbo. Kot tranzitno mesto, ki leži na prelomu dveh važnih tujsko-prometnih področij, je Ljubljana naravnost poklicana, da postane mesto mednarodno festivalsko. V ta namen naj bi se ustanovil v Ljubljani samostojen festivalski korpus, ki bi se kombiniral iz najboljših godbenikov Jugoslavije. Festivalske prireditve bi bile ves julij ter bi sodelovale tudi češke, nemške in italijanske skupine s

svojimi dirigenti, solisti in režiserji. Ker pa je naša opera premajhna za take prireditve, bi se moralo sezidati novo gledališče, za kar bi bilo potrebno 40 milijonov dinarjev. Možna bi bila tudi kombinacija, da bi se festival delil med Ljubljano in Splitom, ker ima Split dovolj veliko gledališče za takšne prireditve.

Tujsko-prometni svet je s simpatijo sprejel ta predlog, vendar pa ni bil ta predlog izvedljiv. Morda pa bo mogoče izvesti v skromnejšem obsegu.

Da bi se omogočile

stalne prireditve v Ljubljani,

naj bi se morda ustanovil poseben odbor iz zastopnikov mestne občine, Glasbene matice, uprave velesjema, Narodnega gledališča ter drugih organizacij. Ta odbor naj bi skrbel, da bi se obnovile prireditve, ki so se nekdanj prirejale v Ljubljani, tako veselice na Ljubljanci, jurjevanje na gradu, predpustni korzo, kresne veselice in podobno. Še večje važnosti bi pa bile gledališke in koncertne prireditve, glasbeni tedni in podobno.

ravnatelj velesjema dr. Dular

Drugod delajo za razvoj tujskega prometa po načrtu, ne pa tudi pri nas. Ljubljano bi bilo treba preurediti v letovišarsko mesto, ker je drugače nevarnost, da postane mesto penzionistov kakor Gradec. Ljubljana ima tudi vse pogoje, da postane letovišarsko mesto in tudi delavoljne ljudi, ki delajo sedaj vsak na svojo roko. Manjka pa nam tudi zanimanja za lepote, ki jih že imamo. Za čudovite lepote, ki jih ustvarja mestna vrtnarija, ne kažemo nobenega zanimanja.

Vse delo bi se moralo gibati v dve smeri: 1. da ustvarimo iz Ljubljane letovišče, ki bo nudilo čim več udobnosti tujcem in 2. da privabimo z velikimi prireditvami čim več tujcev v Ljubljano. Napraviti treba program prireditev za vso sezono. Res so velike prireditve zvezane z velikimi izdatki, toda tudi Salzburg in Dunaj sta šele po mnogih letih dosegla uspehe.

Največja težkoča za prirejanje prireditev pa je, ker nimamo primerne dvorane. Unionska dvorana

Za večjo prireditev v Ljubljani pa je treba rešiti

vprašanje primerne dvorane.

Ljubljanski velesjem namerna ve sezidati veliko razstavno dvorano, ki bi lahko služila tudi za velike prireditve. Dvorana bi bila velika 30 x 45 in bi bila 3 in polkrat večja od unionske. Na vsak način bo treba najti sredstva, da se takšna dvorana postavi.

Tudi vprašanje gledaliških predstav na prostem je treba rešiti. Morda bi se moglo v ta namen urediti dvorišče na ljubljanskem gradu. Posebno pozornost je treba posvetiti prireditvam folklornega značaja. Morda bi bilo tudi dobro obnoviti festival slovanskih plesov.

Župan dr. Adlešič je nato v svojem poročilu apeliral na vse naše organizacije, da prirejajo večkrat svoje kongrese in občne zbornice v Ljubljani. Priporočljivo bi bilo tudi prirejanje posebnih tednov, kakor slovanski teden in podobno. Na koncu svojega poročila je prosil župana, da odgovore zastopniki organizacij čim bolj konkretno, kako naj se organizirajo prireditve v Ljubljani.

Kot prvi je nato povzel besedo

je oddana, a tudi tako ne zadostuje več. To se je pokazalo ob zadnjem Balokovičevem koncertu, ko so se morale dvigniti vstopnice za prve sedeže na 65, za stojišče pa na 15 dinarjev. Potrebujemo dvorano, ki omogoča, da se prirejajo v njej veliki koncerti proti malenkostni vstopnini.

Uprava velesjema se bavi z mislijo, da sezida veliko razstavno dvorano, ki bi jo pa velesjem potreboval na leto le 25 dni, vse ostale dneve pa bi mogla služiti za druge velike prireditve. Izdelani sta tudi že dve idejni skici za to dvorano. Prvo je izdelal arh. Mesar in bi stala dvorana ob vhodu velesjema na Gosposvetski cesti, po drugi skici arh. Severja pa bi stala nasproti vhoda v sokolsko letno telovadišče. Dvorana bi obsegala 45 x 35 m in bi bila torej 3 in polkrat večja od unionske. Imela bi čez 2000 sedežev in 500 stojišč. Takšna dvorana bi veljala pri največji štednji s centralno kurjavo, parketom, garderobami in potrebnimi postranskimi prostori okoli 1.200.000 dinarjev.

